

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

Interne Nota 365

Ing. H. Tap

Productie, verwerking en afzet van conser- ven- en diepvriesgroen- ten in West-Duitsland

Augustus 1988

NIET VOOR PUBLIKATIE - NADruk VERBODEN

INHOUD

Blz.

WOORD VOORAF	5
SAMENVATTING	7
1. DE GROENTEVERWERKENDE INDUSTRIE	9
1.1 Structuur groenteverwerkende-industrie	9
1.2 De groenteconserven-industrie in de EG	9
1.3 Produktie en Produktiewaarde van de Westduitse groenteverwerkende industrie	10
1.3.1 De produktie van conservengroenten in West-Duitsland	12
1.3.2 De produktie van diepvriesgroenten in West-Duitsland	12
2. TOELEVERING AAN DE GROENTEVERWERKENDE-INDUSTRIE	13
2.1 Plaats van de groenteteelt binnen de land- en tuinbouw	13
2.2 Ontwikkeling van areaal, produktie en produktiewaarde van de groenteteelt	13
2.3 Ontwikkeling van het areaalgroenteteelt per produkt	16
2.4 Contractteelt	22
2.5 Telersprijzen van de industriegroenten	22
2.6 Structuur van de teeltbedrijven	23
3. IMPORT EN EXPORT	26
3.1 Betekenis van de import	26
3.2 Import van groenteconserven zonder azijn	28
3.3 Import van diepvriesgroenten	30
3.4 Betekenis van de export	31
3.5 Export van groenteconserven zonder azijn	32
3.6 Export van diepvriesgroenten	33
4. DE VRAAG NAAR VERWERKTE GROENTEN	36
4.1 Ontwikkeling van het verbruik van gesteriliseerde groenten	36
4.2 Ontwikkeling van het verbruik van diepvries- groenten	40
LITERATUUR	43

WOORD VOORAF

Deze beschrijvende analyse van de Westduitse groenteverwerkende-industrie is de tweede in een reeks van drie. Gepubliceerd is de studie over België, nog in uitvoering is die over Frankrijk.

Deze landenstudies vormen een onderdeel van een breed marktonderzoek dat het Landbouw-Economisch Instituut al geruime tijd in uitvoering heeft en dat volgens de huidige planning in 1988 zal worden afgerond.

Andere onderdelen van het onderzoek vormen onder andere een markt-structuuronderzoek bij telers en een enquête bij levensmiddelendistributie-organisaties over hun marketing beleid voor groenteconserven. Voorts is het LEI bezig met een onderzoek naar het huishoudelijk verbruik van groenteconserven.

Een bedrijfseconomisch onderzoek moet verder antwoord geven op de vraag: hoe sterk zitten de conserventeelten in het bouwplan van de telers in Nederland?

Het uiteindelijke doel van het onderzoek is een analyse van de afzetperspectieven op middellange termijn op binnen- en buitenlandse markten.

De projectleider,

Dr. G.C. de Graaff

Den Haag, augustus 1988

SAMENVATTING

De produktie van conservengroenten binnen de EG varieert onder invloed van oogstschommelingen en voorraadvorming de laatste vijf jaar tussen de 2150 miljoen liter blikken en 2520 miljoen liter blikken.

Frankrijk is de grootste producent, West-Duitsland staat op een zesde plaats en zag haar marktaandeel dalen van 5,5% naar 4,1%. Oorzaken van dit geringe marktaandeel zijn: de kleinschaligheid van de bedrijven, de verouderde technische outillage en het niet opgewassen zijn tegen het met relatief lage prijs aangeboden produkt uit het buitenland.

In 1985 bedroeg de Westduitse produktie 98 miljoen liter blikken. In 1985 waren er 24 bedrijven die in overwegende mate groenten conserveerden. Daarnaast zijn er nog zeven bedrijven welke diepvriesgroenten produceren. In 1985 werd er voor 235 miljoen DM groentenconserven omgezet en voor 238 miljoen DM diepvriesgroenten.

Bonen, erwten en peen maken 70% uit van de totale groentenconservenproduktie terwijl spinazie met ruim 50% verreweg het grootste diepgevroren produkt is.

Van de groentegewassen die als grondstoffen dienen voor de groenteverwerkende industrie wordt + 70% op contract geteeld. Neder Saksen, Noord-Rijn Westfalen en Sleeswijk Holstein zijn de deelstaten waar deze groenten het meeste voor komen. In de loop der jaren zijn de prijzen van de grondstoffen gedaald. West-Duitsland importeert in grote hoeveelheden verwerkte groenten om aan de totale vraag te kunnen voldoen.

De laatste jaren is er een sterke verschuiving opgetreden in de import van groenteconserven naar diepvriesgroenten. De importhoeveelheid van groenteconserven zonder azijn is na 1980 gedaald met 20% tot 422.000 ton in 1985, terwijl de import van diepvriesgroenten is gestegen met 50% tot 166.000 ton.

In 1985 bedroeg de totale importwaarde van conservengroenten 1345 miljoen gulden en 286 miljoen gulden van diepvriesgroenten. Nederland is met Frankrijk en België de grootste exporteur op West-Duitsland. Het Nederlandse aandeel was in 1985 in de import van groenteconserven 35% en die van diepvriesgroenten 20%. Van de niet-EG-landen zijn voor groenteconserven vooral Taiwan en China van belang en voor diepvriesgroenten Polen en Joegoslavië.

De export van verwerkte groenten is van ondergeschikte betekenis, al dient wel gezegd te worden dat deze na 1980 is verdubbeld. In 1985 werd voor een waarde van 173 miljoen gulden geconserveerde groenten en voor 30 miljoen gulden aan diepvriesgroenten geëxporteerd.

Het binnenlands verbruik van conservengroenten in West-Duitsland is na 1980 met + 20% gedaald tot een gemiddelde van 8,70 liter per hoofd in 1985. Gezien het feit dat de bevolking in West-Duitsland dalende is, zijn de verwachtingen voor de komende jaren niet hoog gespannen. Uit een onder huisvrouwen gehouden onderzoek blijkt dat in de maanden januari tot en met maart 33% van de totale jaaraankopen wordt verricht, waarvan niet minder dan 80% betrekking heeft op een buitenlands produkt.

Bij de aankoop van groenteconserven blijkt dat 50% via de discounters wordt gekocht waarvan ALDI verreweg de grootste is. In de deelstaat Noord-Rijn Westfalen wordt 34% van het totaal in West-Duitsland gevraagde groenteconserven gekocht.

Ruim 40% van de geconserveerde groenten wordt gekocht door gezinnen staande uit vier of meer personen. Na 1980 is de vraag naar verwerkte groenten in glas gestegen tot 13% van het totaal in 1985.

De consumptie van diepvriesgroenten in West-Duitsland is gestegen van 3,5 kg per hoofd in 1980 tot 3,3 kg per hoofd in 1985. Vooral de gezinnen met de hogere inkomens kopen diepvriesgroenten.

Het aan huis bezorgen van diepvriesgroenten is na de supermarkt het grootste aankoopkanaal. Dit wordt mede veroorzaakt door het hoge percentage (80%) huishoudens wat beschikt over een diepvrieskast.

1. DE GROENTEVERWERKENDE-INDUSTRIE

1.1 Structuur groenteverwerkende-industrie

In West-Duitsland zijn 221 bedrijven die op enigerlei wijze groenten en fruit verwerken. Deze bedrijven geven in 1985 werk aan 20.000 personen, in 1980 waren in deze sector nog 23.000 personen werkzaam in 268 bedrijven. De totale omzet in de sector is gestegen van 4.922 miljoen DM in 1980 tot 5.863 miljoen DM in 1985. Tabel 1.1 geeft een overzicht van de grootte-indeling van de bedrijven op grond van het aantal werknemers.

Tabel 1.1 Aantal bedrijven, werknemers en aandeel van de omzet naar grootte-indeling van de groente- en fruitverwerkende-industrie in 1985

	Bedrijven met aantal werknemers					Totaal
	5-50	50-100	100-200	200-400	400 e.m.	
Aantal bedrijven	113	48	42	11	7	221
Personeelsbestand	2900	3350	5935	3150	4855	20190
Omzet in % van het totaal	10,8	17,6	28,7	13,3	29,6	100

Bron: Statistisches Bundesamt.

Uit tabel 1.1 blijkt dat de helft van het aantal bedrijven minder dan 50 personeelsleden heeft, terwijl de omzet slechts 10,8% van het totaal is, de 18 grootste bedrijven zijn goed voor 43% van de omzet. Het aantal bedrijven dat in overwegende mate groente conserveert (exclusief de verwerking in het zuur) bedraagt 24. In Noord-Duitsland zijn 9 bedrijven, in Midden-Duitsland 9 en in Beieren 6 gesitueerd. totaal zijn in de groenteconservensector 2000 personen werkzaam. Het aantal bedrijven dat diepvriesgroenten produceert, bedraagt 7. Hiervan zijn er in Noord-Duitsland drie, in Midden-Duitsland en in Beieren elk twee gesitueerd; twee bedrijven te weten Langnese IGLO en Dr Oetker Tiefkuhlkost hebben elk meer dan 1000 personeelsleden, al dient hierbij opgemerkt te worden dat beide bedrijven behalve groente ook fruit, vlees en ijs diepvriesprodukten produceren. Totaal zijn in de diepvriessector 2500 personen werkzaam.

1.2 De groenteconserven-industrie in de EG

Frankrijk is de grootste producent van groenteconserven binnen de Europese Gemeenschap. Daarna volgen het Verenigd Koninkrijk, Nederland, België en Italië. West-Duitsland staat op een zesde plaats. In 1980 bedroeg het aandeel van West-Duitsland in de totale Europese Gemeenschap slechts 5,2%. Dit is in de jaren na 1980 gedaald tot 4,1% in 1985. De produktie van groenteconserven in de EG is aan schommelingen onderhevig. In 1980 was er een dieptepunt bij een produktie van 1984 miljoen blikken, in 1982 daarentegen was er een recordproduktie van 2522 miljoen blikken. De produktie in West-Duitsland die in 1970 nog 270 miljoen eenheden van 850 ml bedroeg, daalde tot 1975 met niet minder dan 108 miljoen eenheden. In de jaren na 1980 is de produktie blijven dalen tot 98 miljoen eenheden van 850 ml in 1985.

Tabel 1.2 De produktie van conservengroenten binnen de EG
(x milj. l/l. van 850 ml) 1)

Land	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Frankrijk	813	1075	890	1062	1262	1005	1109	1169
Verenigd Koninkrijk	580	547	417	354	389	386	340	350
Nederland	207	221	225	279	325	282	325	396
België	205	225	125	180	214	186	163	180
Italië	116	177	169	168	168	165	164	176
West-Duitsland	270	162	103	121	119	78	72	98
Denemarken	23	21	23	23	22	28	28	26
Ierland	30	29	32	33	34	22	.	.
Totaal EG	2244	2457	1984	2220	2522	2152	2200	2395
Aandeel West-Duitsland in%	12,1	6,6	5,2	5,5	4,7	3,6	3,3	4,1
Aandeel bevolking West-Duitsland v.d. EG in%	24,2	23,9	23,6	23,6	23,6	23,5	23,3	23,2

Bron: O.E.I.T.F.L./V.I.G.E.F/Eurostat.

1) Produktiecijfers uitgedrukt in l literéenheden met een netto-inhoud van 850 ml inclusief paddestoelen en gedroogde peulvruchten.

Frankrijk, België en Nederland hebben daar in hoofdzaak van geprofiteerd. Het is opvallend dat bij een aandeel in de EG-bevolking van ruim 23% West-Duitsland slechts 4% van de EG-produktie voor haar rekening neemt.

West-Duitsland is in de zeventiger jaren door het wegvallen van de toen nog bestaande invoercontingenten overspoeld met groenteconserven uit onder andere België, Nederland en Frankrijk. Deze landen zetten hun overtollige produktie af tegen lage prijzen. Door met de prijs te stunten probeerden deze landen hun marktaandeel uit te breiden of te behouden. De Westduitse conserven-industrie was hier door onder andere technische veroudering en de vele kleinschalige familiebedrijven niet tegen opgewassen.

1.3 Produktie en produktiewaarde van de Westduitse groenteverwerkende-industrie

De totale produktie van de in tabel 1.3 genoemde produktgroepen is in de periode 1975-1985 niet veel veranderd en bedraagt gemiddeld 760.000 ton. Al dient hierbij wel direct opgemerkt te worden, dat de ontwikkeling per produktgroep wel een verschillend beeld te zien geeft.

De produktie van groenteconserven is gedaald van 210.000 ton in 1975 tot 139.000 ton in 1985. De waarde van de omzet van groenteconserven schommelt sterk, vooral in 1983 en 1984 was er sprake van een dieptepunt. In 1985 bedroeg de omzet 235 miljoen DM. De produktie van diepvriesgroenten schommelt de laatste jaren tussen de 90 en 100.000 ton. De omzet is na 1975 verdubbeld en bedroeg in 1985 238 miljoen DM. De produktgroep tafelen is met 324.000 ton in 1985 verreweg de belangrijkste produktgroep, de omzet in dat jaar bedroeg 728 miljoen DM. De produktie van zuurkool is de laatste jaren vrij stabiel met gemiddeld ruim 120.000 ton per jaar. De produktgroep groentesappen en tomatenketchup tenslotte hebben een jaarlijkse produktie van gemiddeld 130.000 ton bij een omzetwaarde van 250 miljoen DM.

Tabel 1.3 Produktie en Produktiewaarde van de Westduitse groenteverwerkende-industrie

	Produktie x 1000 ton 1)										Waarde x mln DM									
	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985				
Groenteconserven	319	210	162	169	171	115	124	139	347	256	217	259	260	169	183	235				
w.v. erwten	29	20	16	20	16	8			32	24	22	27	13							
bonen	91	44	36	49	40	27	35	46	77	44	38	94	53	33	45	61				
andere soorten	199	146	110	100	116	79	89	93	238	188	157	165	180	123	138	174				
Diepvriesprodukten	91	89	99	97	91	77	92	99	86	103	240	270	233	197	222	238				
Tafelzuren	203	316	288	312	310	259	243	324	295	264	589	620	615	525	557	728				
Zuurkool	141	115	94	103	105	89	123	124	110	112	115	140	136	126	155	154				
Groepsoep																				
+ tomatenketchup		70	104	107	108	123	138	129		165	254	266	286	231	253	345				
Totaal		800	745	790	785	663	720	815		900	1415	1555	1530	1338	1470	1700				

Bron: Statistisches Bundesamt.

1) Bedrijven met 10 of meer werknemers.

1.3.1 De produktie van conservengroenten in West-Duitsland

In tabel 1.4 is duidelijk te zien dat bij de georganiseerde fabrikanten de produktie van groenteconserven in de jaren 1970-1980 dramatisch gedaald is van 237 miljoen eenheden tot 96 miljoen eenheden. In de tachtiger jaren is de produktie sterk wisselend wat veroorzaakt is door voorraadvooring en beschikbaarheid van grondstoffen. Meer dan 30% van de totale produktie betreft bonen. Een even groot aandeel heeft betrekking op de produkten peen en erwten al of niet gemengd. Voor de kleinde produkten valt op dat er een duidelijke stijging te zien is bij onder andere boerenkool en rode kool.

Tabel 1.4 De produktie van groenteconserven

Produkt	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Bonen	75,9	51,9	32,3	38,7	37,7	24,5	17,9	34,2
Peen + erwten	46,0	25,7	14,7	19,0	19,9	13,2	11,8	14,5
Peen	32,0	22,6	8,8	13,8	14,3	8,3	8,7	11,7
Erwten	27,7	16,2	8,6	9,0	14,4	5,9	5,8	7,8
Boerenkool	11,8	12,8	8,3	11,0	6,9	3,8	4,5	8,5
Tuinbonen	8,5	10,1	6,7	7,1	6,2	4,3	4,8	6,7
Rode kool	5,2	1,7	3,0	3,6	2,6	1,9	3,3	3,7
Selderij	6,7	3,1	1,9	1,2	2,7	2,4	2,4	2,4
Champignons	0,4	0,3	5,2	4,7	4,2	6,0	3,7	3,5
Overige produkten	22,5	5,8	6,4	8,2	5,5	3,2	5,2	3,5
Totaal	236,7	150,2	95,9	116,3	114,4	73,5	68,1	96,5

Hoeveelheden x mln liter eenheden van 850 ml.

Bron: Bundesverband der Obst und Gemüse Verarbeitende Industrie.

1.3.2 De produktie van diepvriesgroenten in West-Duitsland

De produktie van diepvriesgroenten is in de periode 1970-1980 bijna gehalveerd. In de tachtiger jaren is er enerzijds sprake van een consolidatie en anderzijds van een groei, dit laatste geldt voor de periode na 1982.

De produktie van diepvriesspinazie heeft betrekking op meer dan 50% van de totale diepvriesproduktie van groenten. Andere relatief belangrijke produkten zijn: erwten en boerenkool. Peterselie is een relatief sterke groeier.

Tabel 1.5 De produktie van diepvriesgroenten (x 1000 ton)

Produkt	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Spinazie	64,7	46,9	36,5	32,8	29,6	35,4	41,9	43,9
Erwten	9,7	8,4	5,2	5,8	7,5	7,0	7,1	7,1
Boerenkool	10,5	5,2	5,2	6,3	4,4	3,8	4,7	6,1
Wortelen	10,3	6,1	3,5	3,6	3,8	2,6	3,3	3,6
Bonen	4,7	4,1	1,7	2,5	2,7	2,8	2,7	3,5
Peterselie	1,3	0,8	1,1	1,6	1,1	1,2	1,9	2,4
Prei	2,4	2,9	2,2	3,9	2,9	2,7	3,0	2,3
Rode kool	0,9	1,6	2,0	4,1	3,8	2,8	4,2	0,8
Overige produkten	17,9	9,9	6,5	8,6	8,1	7,6	7,2	11,2
Totaal	122,4	85,9	63,9	69,2	63,9	65,9	76,0	80,9

Bron: Bundesverband der Obst und Gemüse Verarbeitenden Industrie.

2. TOELEVERING AAN DE GROENTEVERWERKENDE-INDUSTRIE

2.1 Plaats van de groenteteelt binnen de land- en tuinbouw

Tuinbouwgewassen maakten in 1985 16,7% van de totale waarde op telersniveau van de land- en tuinbouwproductie uit. Akkerbouw en veehouderijproducten hadden in 1985 een aandeel van respectievelijk 15,9 en 67,4% in de produktiewaarde van land- en tuinbouwproducten. Ter vergelijking: in Nederland liggen deze verhoudingsgetallen op respectievelijk 26,1, 8,7 en 65,2%. Het economisch belang van de veeteelt in West-Duitsland en Nederland is relatief praktisch gelijk. Het economisch belang van de tuinbouw is in Nederland echter groter dan in West-Duitsland terwijl voor de akkerbouw het omgekeerde het geval is.

In tabel 2.1 wordt een overzicht gegeven van de relatieve betekenis van de land- en tuinbouw in West-Duitsland en Nederland. Het blijkt dat de groenteteelt binnen de Land en Tuinbouwgewassen in West-Duitsland slechts 2% bijdraagt in de totale produktiewaarde, in Nederland, een naar verhouding sterk exporterend land is dit 9%. Bij fruit zien wij het tegenovergestelde, hier is de bijdrage in West-Duitsland 4% ten opzichte van slechts 1,3% in Nederland. Bij de groep overige tuinbouwproducten waarbij wij voor West-Duitsland ook moeten denken aan wijnbouw, is er in Nederland duidelijk sprake van een groei, deze is het gevolg van een sterke ontwikkeling van de bloemen-en plantenteelt. Het aandeel in West-Duitsland schommelt de laatste jaren rond de 10%. De totale produktiewaarde van tuinbouwproducten in West-Duitsland bedroeg in 1985 ruim 10.000 miljoen DM onderverdeeld in voor groenten 1310 miljoen DM, voor fruit 2495 miljoen DM en voor de overige tuinbouwproducten 6215 miljoen DM. De totale produktiewaarde van tuinbouwproducten in Nederland bedroeg in 1985 9205 miljoen gulden, voor groenten was dit 3165 miljoen gulden, voor fruit 460 en voor de groep overige tuinbouwgewassen 5580 miljoen gulden. De waarde van de Westduitse uitvoer voor land- en tuinbouwproducten bedroeg in 1985 22.920 miljoen DM. Dit is 4,3% van de totale Westduitse uitvoer. Ten opzichte van 1980 is de uitvoer van land- en tuinbouwproducten toegenomen met 45% (15.840). De invoer van land- en tuinbouwproducten nam eveneens sterk toe namelijk van 36.610 miljoen DM in 1980 tot 48.320 miljoen DM in 1985, dit is een stijging van 32%, het tekort op de handelsbalans voor land- en tuinbouwproducten nam hierdoor toe van 20.770 miljoen DM tot 25400 miljoen DM in 1985.

2.2 Ontwikkeling van areaal, productie en produktiewaarde van de groenteteelt

Het areaal groenteteelt in de open grond vertoont een wisselend beeld. In de periode 1975-1980 is er een areaalvermindering van 3800 ha in de jaren 1980-1982 herstelt zich dat weer en na een terugval in 1983 is er een sterke groei van ruim 7000 ha tot 53.374 ha in 1985 (zie tabel 2.2). Het areaal glasgroenten is van relatief gering belang en is na 1980 stelselmatig gedaald tot 1222 ha in 1985. De productie van opengrondsgroenten is na 1980 met uitzondering van 1983 regelmatig gestegen van 990.000 ton tot 1.417.000 ton in 1985. De productie van glasgroenten is gedaald van 82.000 ton in 1975 tot 37.000 ton in 1985. De omzet op telersniveau van groenten exclusief champignons is gestegen van 913 miljoen DM in 1975 tot 1184 miljoen DM in 1985.

Tabel 2.1 Produktiewaarde in West-Duitsland en Nederland van akkerbouwgewassen, veehouderijproducten en tuinbouwgewassen uitgedrukt in % van de totale waarde van de land- en tuinbouwproductie

Produktietak	West-Duitsland					Nederland						
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Veehouderij	69,1	68,3	66,4	70,1	66,5	67,4	65,8	66,4	67,4	66,0	63,9	65,2
Akkerbouw	15,9	16,1	16,3	14,4	17,5	15,9	11,0	10,9	10,8	11,0	11,5	8,7
Tuinbouw	15,0	15,6	17,3	15,5	16,0	16,7	23,2	22,7	21,9	23,0	24,6	26,1
waarvan groenten	2,0	2,1	1,8	2,1	2,0	2,2	8,5	8,3	7,4	8,2	8,6	9,0
fruit	3,6	3,0	3,9	3,8	4,1	4,1	1,5	1,6	1,6	1,5	1,4	1,3
overigen	9,4	10,5	11,6	9,6	9,9	10,4	13,2	12,8	12,9	13,4	14,6	15,8
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron: Statistisches Bundesamt en CBS.

Tabel 2.2 Ontwikkeling van het areaal groenteteelt in de open grond en onder glas (in ha)

	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Opengrondsgroenten	49938	46113	49048	49048	46332	51150	53374
Glasgroenten	1282	1334	1345	1284	1273	1274	1222
Totaal	51220	47447	50515	50332	47605	52424	54596

Ontwikkeling van de produktie van groenteteeltprodukten in de open grond en onder glas (x 1000 ton)

	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Opengrondsgroenten	1033	990	1200	1241	1063	1258	1417
Glasgroenten	82	74	77	75	75	70	73
Totaal	1115	1064	1277	1316	1138	1328	1490

Ontwikkeling van de produktiewaarde van groenteteeltprodukten in de open grond en onder glas (x mln DM)

	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Groenten totaal	1007	1087	1209	1123	1264	1299	1310
w.o. champignons	94	119	117	117	108	117	126
groenten	913	968	1092	1006	1156	1182	1184

Bron: Statistisches Bundesamt.

2.3 Ontwikkeling van het areaal groenteteelt per produkt

Tabel 2.3 laat de ontwikkelingen zien in het areaal van de belangrijkste groentegewassen die mede geschikt zijn voor de industriële verwerking. In de Westduitse statistieken wordt geen onderscheid gemaakt tussen het areaal groenten wat voor vers gebruik geteeld wordt en het gedeelte dat rechtstreeks naar de industrie gaat. Hoewel de cijfers in bovengenoemde tabel voor zichzelf spreken willen we toch wat opmerkingen plaatsen bij enkele hoofdprodukten.

Van de 9 genoemde produkten nemen peen, stamslabonen en erwten 52% van de totale oppervlakte voor hun rekening. Bij stamslabonen is de opper-

Tabel 2.3 De ontwikkeling van het areaal van de belangrijkste groentegewassen mede geschikt voor industriële verwerking (in ha) in West-Duitsland

Produkt	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Stamslabonen	6214	3877	4326	4438	3622	3526	3664
Peen	4993	3660	4264	4149	3830	4467	4809
Erwten	4884	3296	3575	3739	2880	3584	3205
Spinazie	3080	2750	2814	2825	2957	2843	2799
Rode kool	2432	2055	2288	2363	2143	2343	2910
Selderij	1355	1337	1311	1343	1255	1392	1586
Prei	1480	1485	1512	1457	1561	1651	1488
Boerenkool	905	1082	961	806	664	787	1144
Tuinbonen	1175	1016	870	752	741	872	1004
Totaal	26518	20558	21921	20872	19653	21465	22609

Bron: Statistisches Bundesamt.

vlakke na 1982 gedaald met bijna 800 ha, de oppervlakte peen daarentegen is gestegen met + 650 ha tot 4809 ha in 1985.

De oppervlakte erwten schommelt vrij sterk en bedraagt de laatste 4 jaar gemiddeld 3352 ha. Rode kool, boerenkool en tuinbonen zijn groenten die duidelijk in de lift zitten. Tabel 2.4 laat de oppervlakte-ontwikkeling van de diverse groentesoorten zien in de verschillende deelstaten van West-Duitsland.

Van de in tabel voorkomende gewassen wordt in zijn totaliteit het grootste areaal geteeld in Neder Saksen met 6240 ha in 1985, gevolgd door Noord-Rijn Westfalen met 5880 ha en op ruime afstand als derde Sleeswijk Holstein met + 2740 ha.

Aangezien het totale areaal in West-Duitsland 22.610 ha is, betekent dit dat in de drie genoemde deelstaten ongeveer twee-derde van het totaal voorkomt. Stamslabonen, wortelen, erwten en boerenkool worden het meest geteeld in Neder Saksen. Spinazie, selderij, prei en tuinbonen komen het meest voor in Noord-Rijn Westfalen. In Sleeswijk Holstein wordt de meeste rode kool geteeld.

De in tabel 2.4 genoemde gewassen zijn geanalyseerd om na te gaan of er verschuivingen in de arealen tussen de diverse deelstaten zijn opgetreden. De regressie-analyse die hiervoor gebruikt is, heeft betrekking op de periode 1980-1985. In het navolgende overzicht worden wiskundig betrouwbare verschuivingen gememoreerd.

Stamslabonen

De gemiddelde oppervlakte bedroeg in 1980-1985 in West-Duitsland 3910 ha. Uit de regressie-berekening blijkt dat er een trendmatige daling van

120 ha per jaar wordt geconstateerd. Een daling in het areaal is tot stand gekomen in Neder Saksen van gemiddeld 50 ha per jaar.

Peen

De gemiddelde oppervlakte in 1980-1985 bedroeg 4195 ha. Er is een jaarlijkse uitbreiding van 170 ha waarvan in Neder Saksen gemiddeld 74 ha, in Rijnland Palts 49 ha, in Noord-Rijn Westfalen 23 ha en in Baden Württemberg van gemiddeld 6,5 ha.

Erwten

De gemiddelde oppervlakte in de eerste helft van de tachtiger jaren bedroeg 3380 ha. Jaarlijks zijn er wisselingen zowel positief als negatief. In de deelstaat Hessen is er een jaarlijkse daling van 25 ha in Baden Württemberg, 30 ha in Sleeswijk Holstein daarentegen is er een jaarlijkse areaaltoename van 28 ha en in Noord-Rijn Westfalen van 13 ha.

Spinazie

De gemiddelde oppervlakte in West-Duitsland bedroeg 2830 ha en is vrij constant. Per deelstaat zijn er wel duidelijke verschillen in Neder Saksen en Hessen is er een jaarlijkse groei van respectievelijk 60 en 10 ha. In Noord-Rijn Westfalen en Rijnland Palts daarentegen is het areaal jaarlijks gedaald met respectievelijk 32 en 25 ha.

Rode kool

De gemiddelde oppervlakte bedroeg 2350 ha per jaar. Sleeswijk Holstein en Noord-Rijn Westfalen kennen een stijging van het areaal van respectievelijk 64 en 25 ha per jaar. In Baden Württemberg en Beieren bedroeg deze respectievelijk 14 en 9 ha.

Selderij

De gemiddelde oppervlakte bedroeg 1370 ha. Jaarlijks is er een toeneming van 40 ha, waarvan 17 ha in Noord-Rijn Westfalen en 10 ha in Hessen gerealiseerd wordt. In Rijnland Palts is er een gemiddelde jaarlijkse afname van 13 ha. In Beieren tenslotte is er sprake van een jaarlijkse groei van 20 ha.

Prei

De gemiddelde oppervlakte bedroeg 1526 ha. Er zijn echter jaarlijks forse schommelingen te constateren. In Nedersaksen is sprake van een groei van 5 ha per jaar en in Beieren en Hamburg van respectievelijk 6 en 3 ha per jaar.

Boerenkool

De gemiddelde oppervlakte bedroeg 907 ha. De oppervlakte is gemiddeld met 42 ha per jaar gedaald. In Sleeswijk Holstein daarentegen stijgt de oppervlakte jaarlijks met 20 ha.

Tuinbonen

De gemiddelde oppervlakte in West-Duitsland bedroeg de laatste jaren 876 ha. Positieve veranderingen in arealen worden gevonden in Noord-Rijn Westfalen en in Hessen, respectievelijk met 5 en 1 ha. In Neder Saksen in Rijnland Palts is er een daling van respectievelijk 7 en 1 ha.

Tabel 2.4 Ontwikkeling areaal opengrondsgroenten mede geschikt voor de industrie naar Deelstaten 1980-1985

Gewas/ jaar	West- duitsland	Sleeswijk- Holstein	Hamburg	Neder Saksen	Noord-Rijn Westfalen	Hessen	Rijnland Palts	Saar- land	Baden- Württemberg	Beieren	Berlijn
Stamslabonen											
1980	3877	464	11	1123	848	266	246	9	456	451	3
1981	4326	494	15	1460	984	273	223	7	416	451	3
1982	4438	445	15	1310	1140	287	178	7	426	625	5
1983	3622	431	10	1044	980	193	145	7	448	358	6
1984	3526	404	16	1094	931	173	167	6	408	323	4
1985	3664	547	17	1042	937	196	149	7	445	316	8
Peen											
1980	3660	502	24	1100	668	261	389	29	187	489	11
1981	4264	508	30	1539	688	240	463	30	193	559	14
1982	4149	377	28	1712	609	215	466	27	196	509	11
1983	3830	586	23	1165	614	188	499	27	188	529	11
1984	4467	529	28	1505	798	233	613	29	217	505	10
1985	4809	600	24	1753	759	234	634	27	219	548	22
Erwtten											
1980	3296	236	1	1467	290	364	74	2	801	61	-
1981	3575	292	1	1876	308	375	117	1	557	48	-
1982	3739	296	1	2016	424	322	103	1	545	31	-
1983	2880	275	1	1275	294	276	81	1	611	66	-
1984	3584	396	1	1931	358	261	87	1	549	28	-
1985	3205	372	1	1515	379	268	76	2	584	8	-
Spinazie											
1980	2750	4	22	209	1155	147	557	6	562	82	6
1981	2814	0	26	368	1045	169	539	6	563	93	5
1982	2825	0	23	441	1027	160	473	4	606	87	4
1983	2957	0	25	419	1041	193	490	4	706	77	2
1984	2843	24	23	536	973	185	459	5	543	90	5
1985	2799	12	29	537	976	200	426	4	537	73	5

Tabel 2.4 (le vervolg)

Gewas/ jaar	West- duitsland	Sleeswijk- Holstein	Hamburg	Neder Saksen	Noord-Rijn Westfalen	Hessen	Rijnland Palts	Saar- land	Baden- Württemberg	Beieren	Berlijn
Rode kool											
1980	2055	467	26	130	636	127	125	22	211	310	1
1981	2288	567	40	166	699	134	109	19	239	314	1
1982	2363	537	27	154	804	130	107	20	270	313	1
1983	2143	506	35	159	681	110	107	19	230	295	1
1984	2343	572	24	132	698	139	157	18	268	334	1
1985	2910	917	28	185	841	150	106	19	302	362	0
Selderij											
1980	1337	68	78	94	382	45	199	11	157	273	1
1981	1311	75	91	132	358	58	160	10	149	277	1
1982	1343	78	86	118	343	73	154	14	182	295	0
1983	1255	74	88	111	381	71	119	10	152	249	0
1984	1392	71	84	121	418	82	120	12	163	319	1
1985	1586	88	77	131	460	101	140	13	178	397	1
Prei											
1980	1485	36	88	153	640	80	146	14	159	167	2
1981	1512	39	99	186	629	72	135	17	143	190	2
1982	1457	30	101	175	616	63	134	15	145	176	3
1983	1561	42	103	196	637	77	129	16	169	189	3
1984	1651	39	107	194	711	71	153	18	165	191	2
1985	1488	36	106	178	570	80	142	16	153	205	2
Boerenkool											
1980	1082	40	20	676	260	17	25	3	30	10	1
1981	961	51	19	511	308	10	13	4	33	11	1
1982	806	69	7	371	279	15	11	3	38	12	1
1983	664	52	28	279	237	12	4	3	37	11	1
1984	787	78	21	375	245	10	13	4	30	10	1
1985	1144	160	30	485	358	24	32	4	39	10	2

Tabel 2.4 (2e vervolg)

Gewas/ jaar	West- duitsland	Sleeswijk- Holstein	Hamburg	Neder Saksen	Noord-Rijn Westfalen	Hessen	Rijnland Palts	Saar- land	Baden- Württemberg	Beieren	Berlijn
Tuinbonen											
1980	1016	4	5	438	556	4	4	0	4	1	-
1981	870	5	5	357	480	6	7	0	0	1	-
1982	752	4	5	260	468	10	4	0	1	0	-
1983	741	4	3	327	383	16	4	0	4	0	-
1984	872	19	4	298	539	9	3	0	0	0	-
1985	1004	3	4	409	573	11	2	0	1	1	-

Bron: Statistisches Bundesamt.

Tabel 2.5 Areaal contracteelt industriegroenten open grond in West-Duitsland in 1984 en percentage van de totale oppervlakte ( )

Gewas jaar	West- duitsland	Sleeswijk- Holstein	Hamburg	Neder Saksen	Noord-Rijn Westfalen	Hessen	Rijnland Palts	Saar- land	Baden- Württemberg	Beieren	Berlijn
Stambonen	2700 (77)	330 (82)	-	859 (79)	732 (79)	136 (79)	121 (72)	1 (17)	260 (64)	261 (81)	-
Wortelen	2090 (47)	343 (65)	-	1156 (77)	182 (53)	183 (79)	53 (9)	5 (17)	27 (12)	141 (28)	-
Erwten	3412 (95)	332 (90)	-	1877 (97)	327 (91)	252 (97)	78 (90)	-	522 (95)	24 (86)	-
Spinazie	2436 (86)	24 (100)	-	523 (98)	840 (86)	170 (92)	395 (96)	-	465 (85)	19 (21)	-
Rode kool	1061 (45)	226 (40)	-	61 (46)	364 (52)	89 (64)	41 (26)	5 (28)	138 (51)	137 (41)	-
Totaal	11699	1255	-	4476	2445	830	688	11	1412	582	-

Bron: Statistisches Bundesamt.

2.4 Contractteelt

In tabel 2.5 geven we een overzicht van het areaal contractteelt voor groenten in de belangrijkste teeltgebieden in West-Duitsland.

Contractteelt

Door de groenteverwerkende-industrie worden met telers van groenten veelal zogenaamde teeltcontracten afgesloten: Een teeltcontract is een overeenkomst tussen teler en fabrikant van groenteconserven en diepvries-groenten waarbij vooraf de prijs, de af te nemen hoeveelheid en de kwaliteit van het te telen produkt wordt bepaald.

In de genoemde tabel is te zien dat stamslabonen voor 77% op contract geteeld worden, dit percentage loopt uiteen van 64% in Baden-Württemberg tot ruim 80% in Sleeswijk Holstein.

Peen wordt voor de helft op contract geteeld, dit is echter in het grootste teeltcentrum Neder Saksen 77%.

Erwten worden praktisch in zijn geheel op contract geteeld.

Spinazie, een produkt wat in grote mate als diepvries verwerkt wordt, wordt voor ruim 80% op contract geteeld. In een belangrijk teeltgebied Neder Saksen is dit praktisch 100%.

Rode kool, een produkt wat in areaal sterk toeneemt, wordt in het grootste teeltgebied Noord-Rijn Westfalen voor de helft op contract geteeld.

Van de 5 bovengenoemde produkten geldt tezamen dat er 11.700 ha in 1984 op contract geteeld worden, dit is + 70% van de totale oppervlakte van 16.765 ha.

2.5 Telersprijzen van de industriegroenten

Tabel 2.6 laat zien dat er aanmerkelijke prijsverschillen zijn tussen de groenten die enerzijds vers geconsumeerd en anderzijds verwerkt worden.

De tendens is dat de prijzen van de industriële groenteprodukten de inflatie niet hebben bijgehouden. Bij stamslabonen, spinazie, rode kool, selderij en boerenkool is er in nominale prijzen nog een positieve ontwikkeling te bespeuren, maar in vergelijkbare DM in de jaren gezien, zien we een constante prijs. Bij stamslabonen zelfs een dalende prijs. De positie van de industrie bij de peen en stokbonenverwerking is nog slechter. Daar wordt een nominaal gelijkblijvende prijs derhalve door de inflatie veranderd in een dalende.

De relatieve positie van de industrieel verwerkte produkten is in de loop der jaren slechter geworden ten opzichte van de verse geconsumeerde groenten, omdat bij het verse produkt zelfs de reële prijzen in de loop der jaren zijn gestegen, dit geldt voor stamslabonen, selderij, prei, boerenkool en tuinbonen. Alleen bij rode kool is de relatieve positie verbeterd. Bij de andere produkten te weten, stokbonen, peen en spinazie is de relatieve positie gelijk gebleven.

Samenvattend kunnen we zeggen dat in de loop der jaren de prijzen van de grondstoffen gedaald zijn. Of dit voldoende is om het eindprodukt concurrerend te doen zijn tegenover het importprodukt zal in een volgend hoofdstuk duidelijk worden.

Tabel 2.6 Ontwikkeling telersprijzen industriegroenten in DM/100 kg
(tussen haakjes de reële prijzen prijspeil 1975=100)

Produkt	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Stamslabonen							
vers	117	194(159)	135(105)	138(101)	198(141)	221(155)	190(130)
industrie	39	37(30)	41(32)	42(31)	41(29)	41(29)	42(29)
Stokbonen							
vers	101	152(125)	102(79)	124(91)	171(122)	122(85)	182(125)
Peen							
vers	39	48(39)	45(35)	37(27)	52(37)	37(26)	37(25)
industrie	15	13(11)	15(12)	12(9)	12(9)	12(8)	12(8)
Spinazie							
vers	63	77(63)	93(72)	73(54)	101(72)	95(66)	88(60)
industrie	13	19(16)	19(15)	18(13)	21(15)	21(15)	23(16)
Rode kool							
vers	26	28(23)	38(29)	25(18)	43(31)	38(27)	27(18)
industrie	11	14(11)	11(9)	10(7)	18(13)	16(11)	19(13)
Selderij							
vers	52	62(51)	82(64)	63(46)	77(55)	97(68)	86(59)
industrie	26	28(23)	18(14)	30(22)	27(19)	31(22)	32(22)
Prei							
vers	66	103(84)	99(77)	96(77)	108(77)	96(67)	114(78)
Boerenkool							
vers	36	64(52)	78(60)	76(56)	69(49)	97(68)	96(66)
industrie	13	13(11)	14(11)	14(10)	14(10)	25(17)	20(14)
Tuinbonen							
vers	51	46(38)	57(44)	65(48)	62(44)	52(36)	84(58)

Bron: Statistisches Bundesamt.

2.6 Structuur van de teeltbedrijven

De teelt van groentegewassen in de opengrond vindt zowel plaats op de gespecialiseerde bedrijven als op akkerbouwbedrijven in vruchtwisseling met akkerbouwgewassen.

Bovendien heeft als gevolg van de mechanisatie een verschuiving plaatsgevonden in de teelt van groentegewassen van kleine naar grotere landbouwbedrijven.

Tabel 2.7 Ontwikkeling aantal bedrijven met groentegewassen

	1979	1981	1983	1985
Aantal bedrijven	36100	38700	30600	28200
Gemiddelde bedrijfs- grootte in ha	1,3	1,4	1,5	1,8

Het aantal bedrijven dat zich hevig bezig houdt met het telen van groenten is na 1981 met ruim 25% gedaald tot 28.200 in 1985. De gemiddelde bedrijfsgrootte steeg van 1,3 ha in 1979 tot 1,8 ha in 1985.

Uit tabel 2.8 blijkt dat in de periode 1979-1985 het aantal bedrijven met minder dan 5 ha grond gedaald is met ongeveer 11.000 stuks terwijl het areaal groenten slechts met 2.000 ha is verminderd.

In 1979 werd 65% van het areaal groenten aangetroffen op bedrijven

Tabel 2.8 Aantal bedrijven met groenten naar bedrijfsgrootte in 1979 en 1985

Bedrijfsgrootte	1979		1985	
	Aantal	Oppervlakte	Aantal	Oppervlakte
< 2 ha	13500	5000	9300	3600
2- 5	7500	6200	5600	5500
5- 10	4900	5900	3600	5500
10- 20	4900	7500	3800	7100
20- 50	3900	11100	4000	14100
50-100	1000	6000	1400	8700
> 100	400	7200	500	7400
Totaal	36100	48900	28200	51900

Bron: Statistisches Bundesamt - Agrarbericht.

die groter dan 10 ha zijn. Dit betrof 28% van het totaal aantal bedrijven waarop groenten voorkomen. In 1985 was dat gestegen tot 72% van het areaal en op 34% van het aantal bedrijven.

Op de bedrijven van 20-25 ha worden de meeste groenten geteeld, 14.100 ha of te wel ruim 27% van het totale areaal.

Tabel 2.9 Aantal bedrijven met groenteteelt en de oppervlakte groenten in ha per Deelstaat in 1985

Bondsland	Aantal bedrijven	Oppervlakte groente	
		totaal	per bedrijf
Sleeswijk Holstijn	1130	6290	5,57
Neder Saksen	4510	10610	2,35
Noord Rijn Westfalen	4090	11220	2,74
Hessen	1490	4500	3,02
Rijnland Palts	2220	4070	1,83
Baden Württemberg	8090	6420	0,80
Beieren	5760	7500	1,30
Saarland	110	280	1,24
Steden	820	1020	1,24
Totaal	28230	51910	1,84

Bron: Statistisches Bundesamt - Agrarbericht.

In tabel 2.9 is te zien dat de oppervlakte groente per bedrijf uiteen loopt van gemiddeld 5,6 ha voor de bedrijven in Sleeswijk Holstein tot 0,8 ha voor de bedrijven in Baden Württemberg.

In Nedersaksen en Noord-Rijn Westfalen bedraagt de gemiddelde oppervlakte groente per bedrijf ruim 2 ha. In deze twee deelstaten worden samen 42% van het totale groente-areaal in West-Duitsland geteeld. In 1983 bedroeg het aantal bedrijven in Neder Saksen 4250 met een groente-areaal van 8950 ha. In Noord-Rijn Westfalen bedroeg het aantal bedrijven 4475 met een groente-areaal van 10780 ha. Hieruit blijkt dat er een lichte verschuiving plaatsvindt naar Neder Saksen. Verder dient opgemerkt te worden dat de gemiddelde bedrijfsgrootte in Sleeswijk Holstein 35 ha, in Neder Saksen

24 ha en in Noord-Rijn Westfalen 18 ha bedraagt.

Van bovengenoemde 28.230 bedrijven zijn er slechts 1700 gespecialiseerd groentebedrijven met een totale oppervlakte opengrondsgroenten van 8100 ha, met andere woorden slechts 16% van de opengrondsgroenten komt voor op gespecialiseerde bedrijven. Hiervan liggen de meeste in Noord-Rijn Westfalen, Baden Württemberg en Neder Saksen.

3. IMPORT EN EXPORT

3.1 Betekenis van de import

West-Duitsland is een sterk importerend land wat gezien de relatief lage produktie niet vreemd is. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de importontwikkelingen sinds 1980.

Tabel 3.1 De import van verwerkte groenten (in 1000 kg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Conserven	692677	710888	683458	701933	683040	616431
waarvan:						
groenten met azijn	65613	59645	57949	56958	71079	66708
champignons	112461	119733	110484	115281	117667	127385
groenten zonder azijn	514603	531510	515025	529694	494294	422338
w.o.: asperges	45809	39316	33977	34187	30076	29275
bonen	112973	111427	987888	104200	94794	90356
erwten	70258	65625	59184	58619	52379	50844
gemengde en andere groenten	285563	315142	323076	332688	317045	251863
Diepvries	109550	125545	119716	122143	143885	165603
waarvan:						
bonen	10800	13047	13606	10918	12793	14835
erwten	17905	18150	12983	14072	17324	18946
spinazie	5667	7395	8691	8907	10433	11210
andere groenten	75178	86953	84436	88246	103335	120612

Bron: Statistisches Bundesamt.

De import van conservengroenten is na een periode van stijgen na 1983 met 86.000 ton gedaald, deze daling heeft hoofdzakelijk betrekking op de produktgroep groenten verwerkt zonder azijn waarvan de importhoeveelheid na 1981 gedaald is met 20% tot 422.000 ton in 1985. In 1985 bedroeg de waarde van de import van conservengroenten zonder azijn 860 miljoen DM. De importvraag naar groenten met azijn is redelijk constant, die van champignons is na 1980 gestegen met 13% tot 127.000 ton in 1985. In tabel 3.1 is duidelijk te zien dat er een verschuiving is opgetreden van import van conserven naar die van diepvriesgroenten; de invoer van diepvriesgroenten is na 1980 gestegen met 56.000 ton tot 166.000 ton in 1985, met een importwaarde van 323 miljoen DM. Tabel 3.2 geeft een overzicht van de belangrijkste importlanden van West-Duitsland voor groenteconserven. In deze tabel is te zien dat Nederland de grootste importeur is gevolgd door Frankrijk en België. Het aandeel van Nederland is in 1985 gedaald tot 35,6% dit ten gunste van Frankrijk en België. In tabel 3.2 is verder te zien dat Griekenland in opkomst is. Nederland is het grootste aanvoerland bij groenteconserven gevolgd door Frankrijk en België, al dient hierbij opgemerkt te worden dat de Franse conserven-industrie ook produktiebedrijven in West-Duitsland heeft bijvoorbeeld Bonduelle. Bij diepvriesgroenten is België het grootsteanvoerland. Het aandeel van de EG is bij groenteconserven gestegen tot 76% in 1985 en voor diepvriesgroenten tot 69% in 1985.

Tabel 3.2 De import van groenteconserven naar land van herkomst
(in 1000 kg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Totale invoer	692677	710888	683458	701933	683040	616431
waarvan uit:						
Nederland	223961	255605	274066	291686	282697	219250
Frankrijk	193010	183806	162242	169582	158799	155918
België/Lux.	95931	87749	89428	94268	89903	90280
Italië	25660	30443	23793	18690	13570	13432
Verenigd Koninkrijk	763	731	1405	1881	2887	4686
Denemarken	2558	3787	3746	3613	3863	4267
Ierland	81	94	60	46	103	.
Griekenland	.	3466	3819	5820	6516	9438

Bron: Statistisches Bundesamt.

Tabel 3.3 Het aandeel in de import van groenteconserven van de belangrijkste landen in %

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Nederland	32,3	36,0	40,1	41,6	41,4	35,6
Frankrijk	27,9	25,9	23,7	24,2	23,3	25,3
België/Lux.	13,9	12,3	13,1	13,4	13,2	14,7

Bron: Statistisches Bundesamt.

Tabel 3.4 Procentuele verdeling van de Westduitse import van groenteconserven en diepvriesgroenten naar landen van herkomst

Herkomstland		1980	1981	1982	1983	1984	1985
Nederland	conserven	28,2	30,0	33,0	38,4	40,8	34,5
	diepvries	21,1	21,8	23,3	23,1	19,8	19,4
Frankrijk	conserven	27,3	26,3	24,7	25,1	24,0	26,6
	diepvries	10,3	10,1	9,4	12,0	11,2	12,2
België/Lux.	conserven	12,1	11,9	12,6	8,8	8,1	8,9
	diepvries	15,4	16,0	16,6	18,4	19,9	20,2
Italië	conserven	3,7	4,6	4,0	2,8	2,2	2,5
	diepvries	14,1	13,5	12,1	10,0	10,9	8,4
Verenigd Koninkrijk	conserven	0,2	0,2	0,3	0,3	0,5	0,8
	diepvries	2,8	1,6	1,1	1,2	0,4	0,2
Denemarken	conserven	1,1	1,2	1,3	1,0	1,0	1,2
	diepvries	2,7	3,5	5,2	6,5	8,6	8,5
Totaal EG	conserven	72,2	75,5	77,2	77,5	77,6	76,1
	diepvries	66,3	66,6	67,8	71,2	70,9	69,0
Niet EG	conserven	27,3	24,5	22,8	22,5	22,4	23,9
	diepvries	33,7	33,4	32,2	28,8	29,1	31,0

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

Tabel 3.5 De importwaarde van conserven en diepvriesgroenten exclusief tomaten (in miljoenen gulden)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Conservengroenten	895	1006	1017	1442	1474	1345
Diepvriesgroenten	153	193	198	198	243	286
Totaal	1048	1199	1215	1640	1717	1631

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

In bovenstaande tabel is te zien dat de totale importwaarde na 1980 met ruim 50% is gestegen tot 1631 miljoen gulden in 1985. Diepvriesgroenten hadden in 1985 een aandeel van 18% in de totale importwaarde.

3.2 Import van groenteconserven zonder azijn in West-Duitsland

Tabel 3.6 geeft een overzicht van de belangrijkste produkten naar landen van herkomst.

Tabel 3.6 Import van groenteconserven zonder azijn naar soort en belangrijkste landen van herkomst (in 1000 kg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
<u>Asperges</u>	45809	39316	33977	34187	30076	29275
waarvan uit						
Taiwan	39196	32810	26930	22580	16819	13570
China	454	605	883	3219	4095	7249
Nederland	3665	3247	2831	2673	2632	3362
<u>Bonen</u>	112973	11427	98788	104200	94794	90356
waarvan uit						
Frankrijk	40253	43720	28757	36475	31094	35141
Nederland	24645	24481	24138	27086	32385	26563
België/Lux.	18138	13769	20205	19454	15577	12974
<u>Erwten</u>	70258	65625	59184	58619	52379	50844
waarvan uit						
Frankrijk	43306	34803	30251	32672	29731	27202
België/Lux.	18154	13508	13650	16326	11892	13624
Nederland	3707	5523	7019	7141	7838	7688
<u>Gemengde en overige groenten</u>	285563	315142	323076	332688	317045	251863
waarvan uit						
Nederland	132268	159861	175951	183360	163615	98903
Frankrijk	72531	65923	65784	62361	60031	55285
België/Lux.	48931	53353	47835	54292	58122	61091
Totaal groenten	514603	531510	515025	529694	494294	422338

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

De totale invoer van verwerkte groenteconserven zonder azijn is na 1980 gedaald met 93.000 ton, uit onderzoek blijkt dat de EG 86% van de import voor haar rekening neemt. Van de niet EG-landen moeten China en Taiwan genoemd worden. In 1985 was de importwaarde van deze produktgroep 763 miljoen gulden.

Asperges

Taiwan is met 13.570 ton in 1985 ofte wel 46% verreweg de grootste leverancier. De totale vraag naar asperges is na 1980 gedaald met 16534 ton. Het aandeel van China neemt sterk toe, Nederland levert in geringe mate. Uit prijsgegevens blijkt dat Nederland met f 8,40 per kg verreweg het duurste produkt levert. Taiwan en China leveren voor gemiddeld f 5,00 per kg. Spanje is in opkomst mede door zijn lage prijs. In 1985 bedroeg de totale importwaarde 157 miljoen gulden.

Bonen

Verreweg de meeste verwerkte bonen komen uit Frankrijk in 1985 + 40% van de totale import. Nederland volgt met 29% en België met 14%. Buiten de EG-landen is er nog een import van + 5000 ton uit China. De laatste jaren is de totale import gedaald met 20.000 ton. De Italiaanse bonen met een gemiddelde prijs van f 1,60 per kg zijn het duurste gevolgd door de Franse met een prijs van f 1,50. De kwaliteit van bovengenoemde bonen spreekt voor zich en ontmoet een grote vraag, de bonen uit Nederland en België noteren een veel lagere prijs gemiddeld f 1,10 per kg. De totale importwaarde bedroeg in 1985 + 120 miljoen gulden.

Erwten

De Westduitse vraag naar geconserveerde erwten is na 1980 gedaald met 20.000 ton tot 51.000 ton in 1985. De internationale handel is een EG-aan gelegenheid waarvan Frankrijk met 54% verreweg de grootste is gevolgd op ruime afstand door België met 27%. De Franse erwten zijn van superieure kwaliteit gezien de prijs van f 1,70 per kg ten opzichte van een gemiddelde prijs van f 1,30 voor het Belgische en Nederlandse produkt. In 1985 bedroeg de totale importwaarde 78 miljoen gulden.

Overige groenten

Het zal duidelijk zijn dat gezien de grote hoeveelheid deze groep betrekking heeft op zowel gemengde groenten zoals peen met erwten als op de kleinere produkten zoals rode kool, boerenkool en selderij. De laatste drie jaren is de gemiddelde invoergrootte 300.000 ton. Ook hier zijn Nederland, Frankrijk en België met 85% de belangrijkste leveranciers. Het aandeel van de niet EG-landen bedroeg in 1985 10%. Hoewel prijzen vergeleken in dit geval moeilijk is blijkt dat België en Nederland het goedkoopste zijn, + f 1,28 per kg ten opzichte van f 2,00 voor het Franse produkt. West-Duitsland heeft de laatste drie jaar voor gemiddeld 495 miljoen gulden geïmporteerd.

Totaal groenten

Het zal duidelijk zijn dat de ontwikkelingen in de afzonderlijke produkten resulteert en doorwerkt in de totaalcijfers. De totale import is gedaald van 515.000 ton in 1980 tot 422.000 ton in 1985, in 5 jaar een daling van 93.000 ton ofte wel 18%, dit wijst erop dat er sprake is van een markt die aan het verzadigen is. De totale importwaarde is gedaald van 812 miljoen gulden in 1980 tot 763 miljoen gulden in 1985.

3.3 Import van diepvriesgroenten in West-Duitsland

Tabel 3.7 geeft een overzicht van de belangrijkste produkten naar landen van herkomst.

In tabel 3.7 is te zien dat de import van diepvriesgroenten sterk is gestegen in de periode 1980-1985. Aan de hand van de diverse produkten zullen wij zien hoe de ontwikkelingen geweest zijn.

Tabel 3.7 Import van diepvriesgroenten naar soort en belangrijkste landen van herkomst (in 1000 kg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
<u>Bonen</u>	10800	13047	13606	10918	12793	14835
waarvan uit						
Nederland	2103	2803	2947	2387	2852	3269
Polen	1324	3616	4968	2390	2257	2868
België/Lux.	627	1025	1651	2046	1847	2315
Frankrijk	1140	1108	1158	1841	1848	2258
<u>Erwten</u>	17905	18150	12983	14072	17324	18946
waarvan uit						
Denemarken	1225	1949	3246	2795	4695	4996
Hongarije	6977	5449	1871	3207	3755	4241
Zweden	2288	2213	1782	1365	1432	2567
Nederland	1427	1613	1827	1919	1878	1807
<u>Spinazie</u>	5667	7395	8691	8907	10433	11210
waarvan uit						
Nederland	3200	4468	5930	5520	4680	5725
Frankrijk	1150	690	700	1000	1223	1492
België/Lux.	325	590	804	544	1120	1243
<u>Overige groenten</u>	75178	86953	84436	88246	103335	120611
waarvan uit						
België/Lux.	17256	18828	18522	22370	28356	32874
Nederland	16074	18957	18700	19515	20177	22005
Frankrijk	4200	5523	4546	5120	6520	8060
Italië	10887	11667	9416	8170	8368	8258
Polen	3924	4682	9196	6554	7410	12348
Joegoslavië	3726	5062	4482	6060	9148	8890
Totaal groenten	109550	125545	119716	122143	143885	165603

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

Bonen

De invoer van diepvriesbonen is in West-Duitsland gestegen vanaf 1980 met + 35% tot 14.835 ton in 1985. Nederland is met 3.270 ton de grootste leverancier gevolgd door Polen met 2.870 ton. In tegenstelling tot het geconserveerde produkt is het aandeel van de EG geringer en was in 1985 + 63%. De verschillen in prijs tussen de diverse landen zijn groot. Polen is verreweg het goedkoopst f 1,05 per kg, terwijl Frankrijk het duurste is met f 2,42 per kg in 1985. De totale importwaarde van bevroren bonen is gestegen van 14 miljoen gulden in 1980 tot 26 miljoen gulden in 1985.

Erwten

De importhoeveelheid van bevroren doperwten is sterk aan schommelingen onderhevig mede veroorzaakt door de aanwezige voorraden en de produktie van het verse produkt. Denemarken is met 5.000 ton ofte wel 26% de grootste gevolgd door Hongarije en Zweden met een aandeel van respectievelijk 22 en 14%. Het aandeel van de EG-landen bedroeg in 1985 -57%. Ook hier zien wij dat het produkt uit een Oostblokland het goedkoopste is n.b. Hongarije met in 1985 een prijs van f 1,24 per kg. Het Deense produkt kostte f 2,02 per kg. De totale importwaarde is gestegen van 22 miljoen gulden in 1980 tot 33 miljoen gulden in 1985.

Spinazie

In de periode 1980-1985 is de import van spinazie bijna verdubbeld. Nederland is met ruim 50% de grootste leverancier, Frankrijk en België volgen op grote afstand met respectievelijk 13 en 11%. Het aandeel van de EG bedroeg in 1985 + 85%. België is met een prijs van f 1,07 per kg het goedkoopste ten opzichte van Nederland met f 1,28 per kg. De invoerwaarde van spinazie is gestegen van 6 miljoen gulden in 1980 tot 15 miljoen gulden in 1985.

Overige produkten

De totale hoeveelheid van deze groep waaronder boerenkool, groene kool, spruiten, peen, knolselderij en bloemkool is gestegen van 75.000 ton in 1980 tot 120.000 ton in 1985. België is in 1985 met 32.874 ton ofte wel 27% de grootste leverancier, Nederland volgt met 18% op wat verdere afstand gevolgd door onder andere Polen, Joegoslavië en Italië. Hoewel een vergelijking in dit geval voor de prijzen moeilijk is, is het zo dat de Poolse gemiddelde prijs van 75 ct per kg verreweg het laagste is. De gemiddelde prijs van de Belgische produkten is f 1,50 per kg. De totale invoerwaarde steeg van 153 miljoen gulden in 1980 tot 286 miljoen gulden in 1985. Ook hier geldt dat de in overige produkten ook de gemengde groenten zullen zitten zoals wortels met erwten en de kleinere produkten zoals boerenkool, rode kool prei etc.

3.4 Betekenis van de export

De export van groenteconserven is na 1980 toegenomen met 37.478 ton tot 63.080 ton in 1985. De produktgroep groenten zonder azijn is met 43.350 ton ofte wel 69% verreweg de belangrijkste (zie tabel 3.8). De export van diepvriesgroenten is gestegen met + 4.000 ton tot ruim 16.000 ton in 1985. De waarde van de export van groenteconserven is na 1980 meer dan verdubbeld tot 173 miljoen gulden in 1985. De exportwaarde van diepvriesgroenten bedroeg in 1985 31 miljoen gulden. Voordat wij uitgebreid stilstaan bij de produktgroep groenten zonder azijn, nog wat opmerkingen over de produktgroep groenten met azijn: Nederland is de grootste afnemer van deze produkten in 1985, 7.700 ton ofte wel 40% voor een waarde van 22 miljoen gulden. De totale Westduitse exportwaarde bedroeg in 1985 53 miljoen gulden. De EG neemt hiervan 75% voor haar rekening.

Tabel 3.8 De export van verwerkte groenten (x 1000 kg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Conserven	35602	48660	50020	52080	57220	63080
waarvan						
groenten met azijn	12466	12882	15519	13550	17008	18847
champignons	790	634	565	470	725	885
groenten zonder azijn	22346	35144	33936	38060	39487	43350
w.o.: asperges	555	966	1248	1530	1046	697
bonen	925	1319	2300	1455	1961	1568
erwten	658	484	414	212	148	342
andere groenten	20208	32375	29974	34864	36332	40740
Diepvriesgroenten	11828	15190	13100	16067	14556	16078
waarvan:						
bonen	909	1912	2783	1151	1095	1458
erwten	2111	3216	1621	2516	4180	1588
spinazie	3170	2848	3008	4588	3110	4188
andere groenten	538	7214	5688	7812	6171	8844

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

Tabel 3.9 De exportwaarde van conserven en diepvriesgroenten exclusief tomaten (in miljoenen guldens)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Conservengroenten	81	117	126	145	165	173
Diepvriesgroenten	23	28	26	28	27	31
Totaal	104	145	152	173	192	204

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

3.5 Export van groenteconserven zonder azijn

Aan de hand van tabel 3.10 worden ontwikkelingen geschetst, van de verschillende produkten.

Asperges

De vraag van België naar Westduitse asperges is na 1982 sterk gestegen, in 1985 vroeg België 40% van de Westduitse asperges. Andere belangrijke afzetlanden zijn Nederland en Denemarken. De gemiddelde exportprijs bedroeg in 1985 f 6,70 per kg. De totale exportwaarde was in 1985 4,7 miljoen gulden.

Bonen

De export van Westduitse bonen is sterk gericht op België en Nederland samen goed voor ruim 80%, de gemiddelde prijs bedroeg in 1985 f 2,10 per kg. In 1985 werd voor een totaal bedrag van 3,3 miljoen gulden geëxporteerd.

Erwten

Nederland neemt 60% van de Westduitse export voor haar rekening. De totale exportwaarde bedroeg in 1985 slechts 500.000 gulden bij een gemiddelde prijs van f 1,55 per kg.

Tabel 3.10 Export van groenteconserven zonder azijn naar soort en belangrijkste landen van bestemming (in 1000 kg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
<u>Asperges</u>	555	966	1248	1530	1046	697
waarvan naar						
Nederland	271	515	571	553	325	138
Denemarken	199	268	587	528	334	253
België/Lux.	66	135	82	363	368	279
<u>Bonen</u>	925	1319	2300	1455	1961	1568
waarvan naar						
Nederland	629	765	1400	600	1202	574
België/Lux.	168	171	365	531	180	725
Denemarken	93	286	401	198	253	147
<u>Erwten</u>	658	484	414	212	148	341
waarvan naar						
Nederland	76	309	193	59	2	209
België/Lux.	23	49	4	37	56	32
<u>Andere groenten</u>	20208	32375	29974	34864	36332	40743
waarvan naar						
Frankrijk	6330	8339	9078	10350	10594	11259
Italië	2500	5276	5690	6128	6623	6958
Verenigd Koninkrijk	475	1300	1611	4056	4808	6967
Nederland	2831	8559	5115	4939	4789	5191
Totaal groenten	22346	35144	33936	38060	39487	43350

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

De export van de overige verwerkte groentesoorten is na 1980 verdubbeld en bedroeg in 1985 ruim 40.000 ton. Een groot aantal produkten valt hieronder en worden daardoor naar veel landen afgezet, waarvan Frankrijk de belangrijkste is met ruim 11.000 ton ofte wel 28% van de totale vraag, gevolgd op ruime afstand door Italië en het Verenigd Koninkrijk. De EG-landen nemen 90% voor hun rekening. De totale exportwaarde is gestegen van 40 miljoen gulden in 1980 tot 101 miljoen gulden in 1985.

3.6 Export van diepvriesgroenten

Aan de hand van tabel 3.11 worden de ontwikkelingen geschetst die zich per produkt hebben voorgedaan in de periode 1980-1985.

Bonen

De totale vraag naar diepvriesgroenten is met uitzondering van 1982 redelijk constant, de drie genoemde landen namen in 1985 ruim 80% van de totale vraag voor hun rekening. De totale exportwaarde bedroeg in 1985 slechts 2,5 miljoen gulden.

Erwten

Erwten worden naar een groot aantal landen geëxporteerd waarvan het Verenigd Koninkrijk verreweg de grootste is, gevolgd door België/Lux. De EG-landen nemen ruim 90% van de totale export af. De totale exportwaarde bedroeg in 1985 slechts 2,5 miljoen gulden.

Tabel 3.11 Export van diepvriesgroenten naar soort en belangrijkste landen van bestemming (in 1000 kg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
<u>Bonen</u>	909	1912	2783	1151	1095	1458
waarvan naar						
België/Lux.	1155	526	656	159	311	416
Nederland	259	442	564	441	249	370
Verenigd Koninkrijk	-	413	1023	176	220	422
<u>Erwten</u>	2111	3216	1621	2516	4179	1588
waarvan naar						
Verenigd Koninkrijk	21	136	-	677	2249	725
Nederland	637	1193	548	572	996	247
België/Lux.	967	1586	89	635	406	497
<u>Spinazie</u>	3171	2848	3008	4588	3109	4188
waarvan naar						
Frankrijk	2114	1551	1326	2328	1094	680
Nederland	457	860	1433	1920	1660	3208
<u>Andere groenten</u>	5637	7214	5687	7812	6173	8844
waarvan naar						
Nederland	1330	2611	1353	2093	1371	1619
België/Lux.	1682	1089	923	2019	1903	1969
Denemarken	452	595	773	900	510	1079
Verenigd Koninkrijk	190	403	753	995	618	2183
Totaal groenten	11828	15190	13100	16067	14556	16078

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

Spinazie

De export van diepvriesspinazie is de grootste van het met name genoemde produkt, de export schommelt tussen de 3 en 4.000 ton. Nederland is met 77% verreweg de grootste afnemer in 1985. Ook bij dit produkt wordt meer dan 90% binnen de EG afgezet in 1985 voor een totaal bedrag van 5,4 miljoen gulden.

Gemengde en andere groenten

Deze produktgroep bevat een groot aantal produkten die naar veel landen geëxporteerd worden. Hoewel de EG + 90% afneemt is onder andere Oostenrijk met 500 ton zeker het noemen waard. Nederland nam in 1985 + 18% van de exportvraag voor haar rekening. De totale exportwaarde is gestegen van 12 miljoen gulden in 1980 tot 20 miljoen gulden in 1985.

Tabel 3.12 Procentuele verdeling van de Westduitse export van groenteconserven en diepvriesgroenten naar landen van bestemming

Land van bestemming		1980	1981	1982	1983	1984	1985
Nederland	conserven	29,9	28,9	25,6	20,4	19,7	18,5
	diepvries	21,6	27,5	24,3	26,2	20,7	30,0
Frankrijk	conserven	20,2	17,6	18,0	17,9	18,6	16,6
	diepvries	24,2	16,5	15,9	22,3	11,8	8,1
België/Lux.	conserven	13,1	10,7	9,5	10,3	8,9	9,6
	diepvries	17,3	18,4	11,8	13,1	15,4	15,7
Italië	conserven	12,7	19,8	22,5	22,1	23,2	22,2
	diepvries	8,0	5,1	8,6	6,0	10,5	10,3
Verenigd Koninkrijk	conserven	1,7	2,1	2,9	6,0	6,8	8,8
	diepvries	1,1	6,0	13,0	11,3	20,2	16,9
Denemarken	conserven	7,5	6,3	7,1	7,3	5,9	5,0
	diepvries	7,5	6,4	8,6	8,1	5,7	7,6
Totaal EG	conserven	85,2	85,8	85,8	84,2	83,4	81,4
	diepvries	79,7	80,2	82,4	86,9	84,3	89,0
Niet EG	conserven	14,8	14,2	14,2	15,8	16,6	18,6
	diepvries	20,3	19,8	17,6	13,1	15,7	11,0

Bron: Eurostat m.b.v. Exmis.

4. DE VRAAG NAAR VERWERKTE GROENTEN

4.1 Ontwikkeling van het verbruik van gesteriliseerde groenten

Tabel 4.1 geeft de balans van de gesteriliseerde groenten in West-Duitsland. De cijfers zijn uitgedrukt in miljoenen één-liter-eenheden. Hierbij moet het volgende opgemerkt te worden: De produktie- en voorraad-cijfers hebben betrekking op produkten in blik (à 850 ml) en in glas (à 720 ml).

De laatste jaren wordt geschat dat 43% van de produktie in glas plaatsvindt. De in- en uitvoercijfers worden in de statistiek in 1000 kg opgenomen, en moeten dus worden omgerekend in één liter-eenheden op basis van de verhouding 1 l-éénheid is 800 gram. De consumptie per hoofd is uitgedrukt in het aantal l-liter blikken.

Tabel 4.1 De goederenbalans van gesteriliseerde groenten (exclusief champignons en tomaten)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 1)
Vooraad per l/l	53	59	66	90	73	48
Produktie	91	112	110	67	64	93
Import *	569	495	471	481	466	458
Beschikbaar	713	666	647	638	603	599
Export *	7	7	8	7	10	10
Binnenl. verbruik	647	593	549	558	545	532
Consumptie per hoofd	10,5	9,60	8,90	9,10	8,90	8,70

1) Hoeveelheiden x miljoen l-literblikken.

*) Uitgaande van gemiddeld l-literblik = 800 gram.

Bron: Statistisches Bundesamt.

Uit tabel 4.1 is nogmaals te zien hoe afhankelijk West-Duitsland is van de import om aan de vraag te kunnen voldoen, in 1985 was de zelfvoorzieningsgraad slechts 24%. Na 1980 is de consumptie gedaald met 17% tot 8,70 liter per hoofd.

Tabel 4.2 geeft een overzicht van de consumptieontwikkeling van enkele gesteriliseerde groenten. Het verbruik van bonen is gedaald van 174 tot 128 miljoen eenheden, een daling van meer dan 25%. Het verbruik van doperwten is na 1980 systematisch gedaald met ruim 30% tot een consumptieve vraag van één-literblik per hoofd.

Tabel 4.2 Het verbruik en consumptie van enkele gesteriliseerde groente-produkten

Produkt	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Bonen totaal	174	158	155	140	141	128
per hoofd 1)	2,80	2,56	2,52	2,28	2,31	2,10
Erwten totaal	90	82	82	73	71	61
per hoofd	1,46	1,49	1,33	1,19	1,16	1,00
Asperges totaal	52	43	38	36	32	40
per hoofd	0,84	0,70	0,62	0,59	0,52	0,66
Gemengde totaal	129	127	132	136	155	152
groenten per hoofd	2,09	2,06	2,14	2,22	2,54	2,49

1) Consumptie per hoofd in l-literblikken.

Ook bij asperges is er een afnemende vraag van 0,84 liter per hoofd tot 0,66 liter per hoofd in 1985.

Het dalend verbruik van de bovengenoemde produkten is voor een klein gedeelte opgevangen door de stijging in de vraag naar andere produkten en de steeds meer gevraagde gemengde groenten in blik of glas. De vraag naar deze laatste groep is gestegen met 20% tot 2,5-liter per hoofd in 1985.

Uit een in West-Duitsland gehouden marktonderzoek onder huisvrouwen blijkt dat de vraag naar groenteconserven in de periode 1980 t/m 1985 gedaald is van 454 tot 421 kg per 100 huishoudingen. In het eerste kwartaal wordt hiervan het meeste gekocht: 33% bij een koperspercentage van 42%. In het derde kwartaal wordt daarentegen niet meer dan 18% gekocht bij een koperspercentage van 27%. Volgens deze enquête had 80% van de aankopen betrekking op buitenlandse produkten. De prijs per aankoop varieerde van 1,67 DM per kg tot 1,98 DM per kg.

Tabel 4.3 Verkooppercentages van groenteconserven over de diverse afzetkanalen 1981-1985

	1981	1985
Levensmiddelenbedrijf	18,4	15,7
Warenhuis	2,2	1,6
Discounters	48,3	49,9
w.o. ALDI	36,4	37,4
Supermarkten	28,7	31,2
Overige bedrijfstypen	2,4	1,6
	-----	-----
	100,0	100,0

In bovenstaande tabel is te zien dat de oorspronkelijke afzetkanalen duidelijk terrein aan het verliezen zijn, ten gunste van de discounters en supermarkten. Bijna de helft wordt nu gekocht bij discounters. Deze zaken voeren een beperkt assortiment, vaak onder een eigen merk en soms tegen afbraakprijzen. Een nadeel hiervan is dat de naam van de binnen- of buitenlandse producent niet altijd vermeld wordt.

Verreweg de grootste discounter is ALDI met een landelijk marktaandeel van niet minder dan 37%.

Tabel 4.4 geeft een overzicht van de verschillende afzetkanalen in % per land van herkomst voor groenteconserven.

Tabel 4.4 Verkooppercentages van groenteconserven in 1985 over de diverse afzetkanalen naar herkomstland

	Nederland	Frankrijk	België/Lux.	West-Duitsland
Levensmiddelenbedrijf	12	18	6	22
Warenhuis	1	1	-	3
Discounters	62	37	76	35
w.o. ALDI	49	27	59	20
Supermarkten	24	42	18	39
Overige bedrijfstypen	1	2	-	1
	---	---	---	---
	100	100	100	100

De afzet van Belgische en Nederlandse groenteconserven gaat voor het grootste gedeelte naar discounters, een afzetkanaal met de nadruk op goedkope produkten. Verder gaat respectievelijk 18 en 24% naar het duurdere afzetpunt, de supermarkt. Het is opvallend dat zowel Nederland als België sterk afhandelbaar zijn van de prijsstunter ALDI. Frankrijk levert gelijkmatiger aan zowel de supermarkten ruim 40% als aan de discounters.

De afzet van het Westduitse produkt is relatief ook sterk gericht op het traditionele levensmiddelenbedrijf. Het is verder opmerkelijk dat België nauwelijks afzet via het levensmiddelenbedrijf.

Tabel 4.5 geeft een overzicht van de herkomst van de diverse groenteconserven.

Tabel 4.5 De procentuele vraag naar groenteconservenprodukten in West-Duitsland naar herkomstlanden

	Neder- land	Frank- rijk	België/ Lux.	West- Duitsland	Overige landen
Bonen	26	24	17	26	7
Erwten	9	37	30	22	2
Peen en erwten	18	35	25	22	-
Peen	19	17	21	42	1
Asperges	5	1	-	5	88

De verwerkte bonen worden met uitzondering van België gelijkelijk aangeboden door de drie andere grote leveranciers. Nederland levert relatief weinig verwerkte erwten, hier is Frankrijk duidelijk marktleider.

West-Duitsland is sterk in peen. Asperges worden voor niet minder dan 85% geleverd door China en Taiwan. Daarnaast komt er nog 5% uit Nederland. Het is duidelijk dat de overige landen nauwelijks belangen heeft op de Westduitse markt.

Tabel 4.6 geeft een overzicht van de merken waaronder de groenteconserven aangeboden worden.

Tabel 4.6 Merknamen waaronder de groenteconserven worden aangeboden in percentage van het totaal

	Bonduelle	Andere merken	ALDI
Bonen	15	48	37
Erwten	24	38	38
Peen en erwten	27	33	40
Peen	16	68	16
Asperges	.	47	53

Het Franse merk Bonduelle heeft een relatief groot aandeel in de verkoop van erwten al of niet gemengd. De groep andere merken is sterk vertegenwoordigd in de produkten bonen en peen en wortelen, echter de individuele aanbieders zijn te klein om afzonderlijk genoemd te worden. Met uitzondering van peen is het marktaandeel van ALDI het grootste.

Tabel 4.7 Procentuele verdeling van de vraag naar groenteconserven per regio in 1985 totaal en het marktaandeel van Nederland

Regio	Totaal	Nederland
Berlijn	5,5	15
Noord-Duitsland	24,7	19
Noord-Rijn Westfalen	34,3	17
Zuid-West Duitsland	14,4	10
Baden Württemberg	10,5	7
Beieren	10,6	7
	100	14

Het bovenstaand overzicht schetst een beeld van de vraag naar groenteconserven in de zes Westduitse regio's te weten Noord-Duitsland welke de deelstaten Sleeswijk Holstein en Neder Saksen omvat, Berlijn Noord-Rijn Westfalen, Zuid-West Duitsland welke de deelstaten Hessen, Rijnland Palts en Soarland omvat en vervolgens Baden Württemberg en Beieren.

In Noord-Rijn Westfalen wordt één derde van de totale vraag naar groenteconserven in West-Duitsland gekocht. Dit wordt sterk beïnvloed door enerzijds de bevolkingsgrootte en anderzijds door de hoogte van het besteedbare inkomen. In de meer agrarische deelstaten Baden Württemberg en Beieren wordt ruim 10% gekocht.

In tabel 4.7 is te zien dat het Nederlandse marktaandeel gemiddeld 14% bedraagt, het aandeel van Nederland is relatief hoog in de voor ons gunstig gelegen regio's Noord-Duitsland en Noord-Rijn Westfalen.

Het marktaandeel van Frankrijk bedraagt gemiddeld 25% met als hoogste 28% in Zuid-West Duitsland. België is relatief goed vertegenwoordigd in Beieren met een marktaandeel van 21%, bij een gemiddeld aandeel voor totaal West-Duitsland van 18%, tenslotte blijkt dat naast bovengenoemde landen Italië in Baden Württemberg en Beieren een marktaandeel heeft van gemiddeld 15%.

Het aandeel van de Westduitse conserven varieert per regio tussen de 21 en 24%.

Uit het consumentenonderzoek blijkt dat verwerkte groenten het meest geconsumeerd worden in gezinnen bestaande uit vier of meer personen niet minder dan 42% van het totaal. Groenteconserven worden voor 38% gekocht door huisvrouwen in de leeftijdsgroep 35-50 jaar dit is beduidend hoger dan het aandeel van 29% welke deze groep inneemt. Verder blijkt dat de jongere huisvrouwen de groep jonger dan 35 jaar minder verwerkte groenten (20%) koopt dan dat men op grond van hun aandeel zou verwachten. Een reden hiervoor kan zijn dat deze groep van huisvrouwen minder traditioneel en sterker de voorkeur heeft voor verse groenten

Ten aanzien van de produktkeuze kunnen we het volgende opmerken erwten met of zonder wortelen maken 40% uit van de totale aankopen van verwerkte groenten voor alle leeftijdsgroepen. Verwerkte bonen worden relatief veel gekocht door huisvrouwen boven de 50 jaar. Verwerkte asperges worden veel gevraagd door huisvrouwen boven de 60 jaar. De overige verwerkte groente soorten bijvoorbeeld tomaten en mais worden aanmerkelijk meer gekocht door de huisvrouwen onder de 35 jaar.

De vraag naar groenteconserven in glas is sterk toegenomen van 7% in 1977 tot 13% in 1985.

In tabel 4.8 zien we dat voor de totale vraag naar diepvriesgroenten 40% via het grootverbruik plaatsvindt, hieronder vallen de hotels en restaurants, zieken- en bejaardenhuizen en andere instellingen. De 60% die gekocht werden door de privé-huishoudingen in 1985 waren goed voor een totaalbedrag van + 550 DM.

Tabel 4.8 Het totale verbruik van diepvriesgroenten gesplitst naar grootverbruik en huishoudelijk verbruik x 1000 ton en de consumptie per hoofd in kg in West-Duitsland

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Grootverbruik	58	63	69	71	77	81
Huishoudelijk verbruik	94	100	97	101	108	122
Totaal	152	163	166	172	185	203
Consumptie per inwoner	2,46	2,64	2,69	2,81	3,02	3,33

Bron: Het Westduitse Diepvries Instituut.

4.2 Ontwikkeling van het verbruik van diepvriesgroenten

In tabel 4.9 is de procentuele verdeling in de vraag naar de belangrijkste groepen van diepvriesgroenten voor 1985 weergegeven.

Van de groep bonen, peen en erwten is erwten het meest gevraagde produkt met 9% van de totale vraag naar diepvriesgroenten.

Spinazie is nog steeds de meest gevraagde diepvriesgroente, al dient hierbij opgemerkt te worden dat na 1980 het aandeel gedaald is van 33% tot 24% in 1985.

Tabel 4.9 Het procentuele aandeel in de vraag naar diepvriesgroenten door de privé huishoudens in 1985

Bonen, peen, erwten	21
Spinazie	24
Soepgroenten	19
Koolsoorten	21
Gemengd en diversen	15
Totaal	100

De diepgevroren soepgroenten die in 1980 nog betrekking hadden op 22% van de totaal gevraagde hoeveelheid diepvriesgroenten zijn geleidelijk gedaald tot 19% in 1985. De produktgroep koolsoorten verheugt zich in een stijgende belangstelling spruitkool en broccoli zitten sterk in de lift. De vraag naar de overige diepvriesgroenten al of niet gemengd bedroeg in 1980 slechts 8% en is nadien bijna verdubbeld.

In het assortiment kant en klaar maaltijden wordt als diepvriesgroenten in 60% van de toepassingen spinazie toegevoegd, hieruit blijkt weer duidelijk de sterke positie van spinazie.

Tabel 4.10 Procentuele verdeling van de vraag naar diepvriesgroenten per regio in 1985

Regio	Percentage
Berlijn	5,9
Noord-Duitsland	20,7
Noord-Rijn Westfalen	33,7
Zuid-West Duitsland	15,3
Baden Württemberg	12,2
Beieren	12,1

In tabel 4.10 zien we de regionale verdeling van de vraag naar diepvriesgroenten. Het blijkt dat diepvriesgroenten vooral gekocht worden door de consument in de noordelijke helft van West-Duitsland. In de deelstaat Noord-Rijn Westfalen is het diepvriesverbruik het grootst. In deze deelstaat woont 27,5% van de Westduitse bevolking maar hier neemt men wel 34% van de in West-Duitsland verkochte hoeveelheid diepvriesgroenten aan de consument voor haar rekening. In Beieren woont bijna 17% van de bevolking maar het aandeel in de consumptie van diepvriesgroenten is maar 12%.

In tabel 4.11 zien we het aandeel van de diverse afzetkanalen voor diepvriesgroenten.

Tabel 4.11 Verkooppercentages van diepvriesgroenten over de diverse afzetkanalen in 1985

Levensmiddelenbedrijf	20
Warenhuis	3
Discounters	14
w.o. ALDI	1
Supermarkten	37
Aan huis bezorgd	24
Overige bedrijfstypen	2

	100

In West-Duitsland is de supermarkt met een volume-aandeel van 37% in 1985 het belangrijkste afzetkanaal voor diepvriesgroenten wel blijkt uit vroegere onderzoekingen dat hun marktaandeel langzaam afneemt met 1% per jaar de traditionele levensmiddelenzaken zien hun marktaandeel per jaar met 2% afnemen.

Op de markt van diepvriesgroenten is de Heimdienst dat wil zeggen het aan huis brengen sterk in opkomst, jaarlijks een stijging in het marktaandeel van 2%. Dit type afzetkanaal speelt in op het snel toegenomen bezit van een diepvrieskist bij de consument. In 1985 bedroeg de penetratie van diepvriesapparaten 79% dit is in Nederland 50%.

Heimdiensten zijn leveranciers van diepvriesprodukten die bij de klanten langskomen. Naast diepvriesgroenten bestaat het assortiment uit vlees- en visprodukten, kant en klaarmaaltijden ijs en gebak. Twee belangrijke bedrijven zijn Bofrost en Eismann.

De aan huisbezorgde diepvriesgroenten hebben voor 85% betrekking op afzonderlijke produkten dit in tegenstelling tot de supermarkten waar in 35% van de gevallen sprake is van aankoop van diepvriesgroenten gemengd of van diepvriesgroenten verwerkt in een kant en klaarmaaltijd.

De gewichtshoeveelheid waarin diepvriesgroenten worden verkocht varieert van 300 gram tot 2500 gram per eenheid de meest verkochte zijn pakjes van 450 gram dit wordt in 29% van de aankopen gevraagd, 1000 gram in 24% van de aankopen en 2500 gram in 15% van de totale aankopen van diepvriesgroenten. Het zal duidelijk zijn dat de grootte van het gezin sterk van invloed hierop is. Uit verdere gegevens blijkt dat 51% van de aankoop van kant en klaar diepvriesgroenten betrekking heeft op één gevraagde gewichtseenheid van 450 gram, dit zou kunnen betekenen dat vooral één- of tweepersoonshuishoudens hier gebruik van maken.

Huisvrouwen in de leeftijdsgroep 35-50 jaar kopen 30% van de totale aangeboden hoeveelheid diepvriesgroenten dit terwijl hun leeftijdsgroep-aandeel 29% is, dit is globaal de groep waarin de gezinnen met opgroeiende kinderen vallen. Hoewel de huisvrouwen van 60 jaar en ouder 30% van het onderzoeks-aantal uitmaken, blijkt dat deze groep huisvrouwen met meer dan 22% van de gekochte diepvriesgroenten voor hun rekening nemen, hier is waarschijnlijk sprake van de één- of tweepersoonshuishouding.

In tegenstelling tot groenteconserven wordt diepvriesgroenten meer gekocht door huishoudens met een hoger inkomen. 33% van de aankopen wordt gedaan door personen met een inkomen hoger dan 3500 DM per maand, terwijl dit bij groenteconserven voor 25% het geval is.

LITERATUUR

Wer und was in der Deutschen Obst-, Gemüse-, Kartoffel- und
Nahrungsmittel-Industrie, Behr's Verlag, GmbH en Co
Hamburg, 1985

Z.M.P. Bilanz, Gemüse
Bonn Zentrale Markt Gemüse und Preisbericht stelle für Erzeugnisse der
Land, Forst und Ernährungswirtschaft GmbH

Produktschap voor Groenten en Fruit,
Mark info's verwerkt produkt West-Duitsland,
Den Haag

Statistische Bundesamt Wiesbaden, Fachserie 3
Reihe 3.3.2 Wachstum und Ernte von Gemüse, 1985

Geschäftsbericht des Bundesverbandes der Obst und Gemüse verarbeitenden
Industrie e.v.,
Bonn, diverse jaargangen

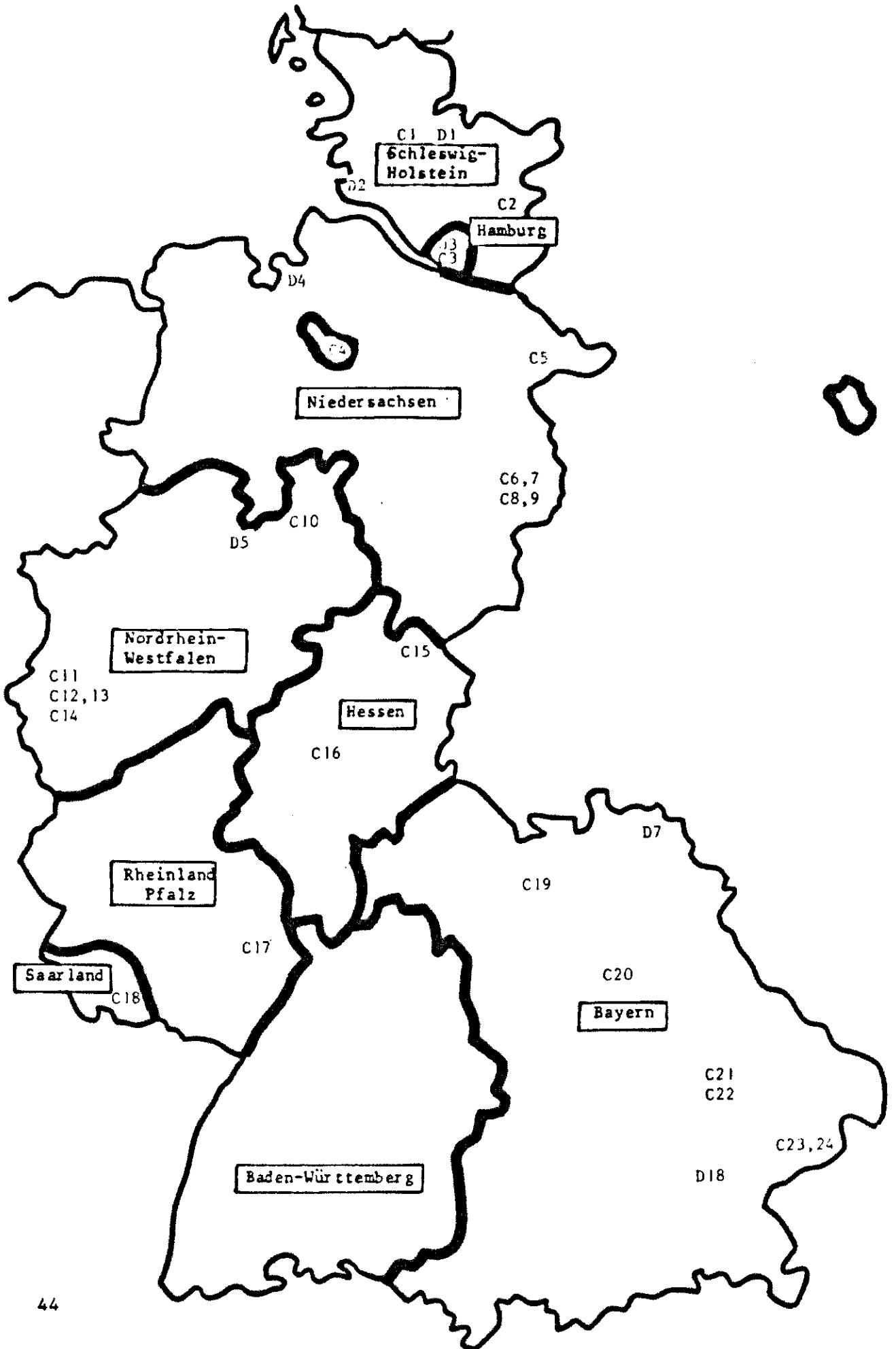
Rapport over de consumptie aankopen van verwerkte groenten in
West-Duitsland in 1985,
Marktonderzoek in opdracht van het PGF,
Den Haag, 1987

Vereniging van Nederlandse Groente- en Fruitverwerkende industrie,
jaarverslagen,
Leiden

Produktie, verwerking en afzet van conserven en diepvriesgroenten in
België,
Den Haag, LEI-Interne nota 332, 1986

Statistisches Jahrbuch über Ernährung Landwirtschaft und Forsten, 1986

Bundes Ministerium für Ernährung Landwirtschaft und Forsten, Landwirt-
schaft verlag GmbH,
Münster Hiltrup

GROENTECONSERVENBEDRIJVEN

1.	Ebbrecht Konserven G.M.B.H.	Neumünster
2.	Paul Alfons Rehbein G.M.B.H.	Glinde
3.	Hans Warnholtz	Hamburg
4.	Bob Konservenfabrik G.M.B.H.	Bremen
5.	Friedrich Wilke Konservenfabrik	Wrestedt
6.	Braunschweigische Konservenfabrik Gustav Dommes	Braunschweig
7.	Hermann Pinkepank Konservenfabrik	Braunschweig
8.	Konservenfabrik Steterburg der Salzgitter-Güterverwaltung G.M.B.H.	Salzgitter
9.	Konservenfabrik Baddeckenstedt Rudolf Schmalbach G.M.B.H.	Baddeckenstedt
10.	Konservenfabrik Lubella Friedrich Bühler	Lage Ehrentrup
11.	Heinrich Sand	Neuss
12.	Rheinland konservenfabrik Vorgebirge G.M.B.H.	Bornheim-Waldorf
13.	Georg Seidel, Rheinische Konservenfabrik	Bornheim Sechtern
14.	J. en W. Stollenwerk O.H.G.	Kerpen Blatzheim
15.	Konservenfabrik Mors en Co	Bad Sooden Allendorf
16.	Kurt Hallbach G.M.B.H.	Warburg
17.	R.A.W.O. Konserven Günter Rauter	Worms
18.	Bonduelle G.M.B.H.	Hamburg/Saar
19.	Ernst Deppert	Schweinfurt
20.	Hennecke Konserven G.M.B.H.	Schwabach/Bay
21.	Ludwig Gschossmann	Schwandorf
22.	Konservenfabrik Josef Zimmerer	Nittenau
23.	Meiko Konservenfabrik	Gergweis
24.	Mamminger Konserven	Mamming

DIEPVRIESCONSERVEN

1.	Olenhusen-Gemüse Absatz G.M.B.H.	Olenhusen über Rosdorf
2.	Gerhard Hübler G.M.B.H.	Marne/Holstein
3.	Langnese G.M.B.H.	Hamburg
4.	F. Schottke G.M.B.H.	Bremerhaven
5.	Dr. Oetker Tiefkühlkost G.M.B.H.	Bielefeld
6.	C.A.P.O. Foods nahrungsmittel Herstellung und Vertriebs G.M.B.H.	Bensheim
7.	Heinz Rohn Tiefkühl G.M.B.H.	Hof/Saale
8.	Horst Karl Danner Regensburger Dom Gewürze	Alling